GAZETA KRAKOWSKA

Nro 87.

Z KRAKOWA DNIA 29 PAZDZIERNIKA 1823 ROKU WE SRODĘ.

Z Warszawy d. 21 Października.

Donieśliśmy iuż dawniey o do trzeżeniu bandy włóczęgów i złodzieiow w Woiewództwie Sandomierskiem w lasach Sto-Krzyskich i o schwytaniu dwóch iak się zdaie herszt w. Mimo tego, poźniey dostrzeżono w niektorych mieyscach kilku wł częgow, co wznowiło niespokoyność mieszkańców; dla zaradzenia temu, post nowione iest przecięcie lasów, niemniey uskutecznienie obławy w całem Woiewodztwie, tak dla wyśledzenia zbrodniarzy, iako i dla wytępienia wilków, których się bardzo wiele okazuie.

Z Częstochowy d. 8 Października.

Miasto Częstochowa składaiące się z starego i nowego Miasta osobno położonych nad rzeką Wartą i w bliskości Szląska, oraz opatrzone będąc kamieniem do murowania zdatnym i wapnem; nadto przy corocznym napływie kilk kroć sto tysięcy ludzi przybywaiących z różnych kraiow w drodze pobożney pielgrzymki na odpust, ciągle przez całe lato odbywaiący się w klasztorze Jasnogórskim, podaie rzadką sposobność do założenia osad fabrycznych. — Wszakże przedmiot ten nie uszedł baczności Rządu, i w tym celu ziechawszy w dniu 26 Września r. b. JW. Hrabia Sumiński, Radca Stanu, Dyrektor Jeneralny Poczt i Policyi, prezyduiący w Kommissyi Miast; JW. Prezes Kommissyi Woiew: Kaliskiego; W. Dunin, Kommissarz delegowany w toż Woiew: przez JO. Xięcia Namiestnika Krolewskiego do regulowania Miast i zakładów fabrycznych; mieyscowy Kommissarz Obwodowy W. Podczaski i inni do tego potrzebni Urzędnicy, za wspólnem porozumieniem się z sobą, ułożyli plan połączenia obudwóch Miast starey i nowey Częstochowy. — Plan ten łączy oraz w sobie upięknienie tey z natury i wspaniałemi świątyniami przyozdobioney okolicy. — W kierunku od klasztoru Jasnogórskiego sławnego z piękney struktury, wielkości i bogactwa, położonego na wzgorzu panuiącem na kilka mil odległości, wyprowadzona iest ulica pod nazwiskiem Panny Maryi, ćwierć mili długa do starey Częstochowy na prost znayduiącego się tamże Kościoła farnego, a druga ulica z iney strony na prost Kościoła S. Barbary. — Obiedwie ulice szerokości 75 łokci maiące, wysadzone będą drzewami, dla zrobienia ulicy spacerowey, obok ktorey budować się będą domy. —

Przed Kościołem Jasnogórskiem, gdzie podczas odpustów po kilkadziesiąt tysięcy zgromadza się ludzi, zrobiony iest stósowney wielkości plac, który drzewami wysadzony i klombami upiększony zostanie; w środku nowey ulicy Panny Maryi będzie plac przed Kościołem S. Jakóba, który kosztem prywatnym restaurowany zostanie, i gdzie Ratusz wspólny obudwom Miastom teraz połączonym, wystawiony bydź ma; trzeci zaś rynek będzie na końcu teyże ulicy przed Kościołem farnym w starey Częstochowie. — Przy tych rynkach i ulicach 14 placów do budowania wyznaczono.— Miasta dawne podobnież uregulowane zostaną, a dla Starozakonnych osobny Rewir do odbudowania się wskazanym będzie. Na żądanie pobożnych mieszkańców tamecznych Miast dla pobłogosławienia nowym zakładom, odprawiło się w Niedzielę d. 5 Października r. b. solenne nabożeństwo w Kościele farnym w starey Częstochowie celebrowane przez W. JX. Lachowskiego, Jenerała Paulinow, a ztamtąd dla poświęcenia nowo założonych ulic i placów, wyszła processyia do Kościoła Jasnogórskiego, gdzie celebrował Mszą W. JX. Skibiński Przeor Paulinów, a miał stósowną przemowę W. JX. Lebert Proboszcz z Mętowa, w którey zgromadzonym na ten obrzęd Obywatelom Miast obudwóch zamiary dobroczynne Rządu kraiowego wyłożywszy, wzniosł modły do Boga Rodzicy Maryi tu od wieków łaskami słynącey, azeby owym zamiarom dążącym do wzrostu tego mieysca ciągle błogosławiąc, sadowiące się pod murami świętego Jey przybytku ludy pod swoią wielowładną przyymowała opiekę. — Przytomni byli temu obrzędowi JW. Prezes Kommissyi Woiewódzkiey, W. Kommissarz reguluiący Miasta, i W. Kommissarz Podczaski w Obwód Delegowany, tudzież inni mieyscowi Urzędnicy, goście przyiezdni, i Obywatele obudwóch Miast.

Dnia zaś 6 rozdawane były place do zabudowania się chęć maiącym, na które tak było wiele ubiegaiących się, iż znaczna iuż część rozebrana, pod warunkiem budowania Domów murowanych o piętrze na wiosnę r. p. a nawet Obywatele z okolicy wzięli pewną ilość placów, na których dla własney wygody i łatwości osiadania fabrykantów budować będą ozdobne domy. — Spodziewać się można, iż przeszło 48 Domów roku przyszłego stanie, co ułatwi dla fabrykantów tamże osiedlić się maiących nałem pomieszkań, a dla buduiących zapewni trwałe korzyści, które tem bardziey powiększą się, im większa liczba fabrykantow osiadać będzie, do czego Rząd opiekuiący się takiemi fabrykami, w pomoc zapewne przybędzie.

Od granic Hiszpańskich d. 10 Października.

D. 3 b. m. działa z Kardony przybyły przed Urgel. Dowodca Francuzkiego opasuiącego tę twierdzę woyska i Ramagosa wystawili dwie znaczne kolomny dla ich przyięcia i uważania nieprzyiaciela, czyli nie pokusi się do zrobienia z twierdzy wycieczki. Jakoż wyruszyło kilka oddziałów pułku Majorki i z batteryy dawano ognia, bez zrządzenia iednak naymnieyszey szkody. Gdy się to działo konstytucyyny Gubernator Vigo stał na wale i przypatrywał się przez szkło woyskom naszem, które prowadziły działa. Ramagosa rozkazał spray-

mierzonem Francuzko-Hiszpańskiem woysk... m uszykować się na górze i wystrzelić do wału, co tak trafnie nastąpiło, że Vigo ciężko raniony odrazu spadł z wału.

Mina miał do Rejencyi pisać, iż ieżeli Riego będzie na smierć skazany, tedy on toż uczyni z swoiemi jeńcami, pomiędzy ktoremi znayduie się dwoch Arcybiskupow.

Marszałek Moncey udaie się do Arenes del Marum, dla znaydowania się bliżey wod mineralnych w Caldes.

Z Madrytu d. 8 Października.

Na drodze od Puerto Santa Maria aż do stolicy tuteyszey będą dla podróży N. Króla rozstawione korpusy woyska. Oczekuiemy tu J. K. Mci na końcu Października. Na wiadomość o zaięciu przez woyska Francuzkie Kadyxu i wyspy Leon odśpiewane tu zostało *Te Deum* i miasto było oświecone. Radość nasza nie zna granic i co wieczor piękniey iest miasto oświecone. Z takąż radością obchodzą i inne miasta szczęśliwe zdarzenie dni ostatnich. Popiersie Króla noszone iest przy powszechnych okrzykach po ulicach. W St. Sebastian ieden tylko pułk Cesarza Alexandra wykrzyknął ieszcze: niech żyie konstytucyia!

Wiktor Saez, Minister spraw zagranicznych, którego Król upoważnił do kierowania sprawami rządu aż do swoiego przybycia, iest kanonikiem katedralnym w Toledo. Był on spowiednikiem Królewskim przed 7 Marca 1820, a podczas rządu Stanów żył w Toledo bez ściągnienia przeciw sobie nienawiści, chociaż nieprzestawał dawać Królowi nie podeyrzanych dowódców swey przychylności. Jest to oświecony mąż, i osobom tylko takiego charakteru udać się mogło przezwyciężyć trudności, iakie na początku przywrócenia tronu Rząd natrafiał.

Rejencyia składaiąc rządy wydała do narodu odezwę, w którey przyrzeka Hiszpanii nowy i szczęśliwy zawód.

Riego skazany został na śmierć i wyrok posłano Królowi do zatwierdzenia.

Jenerał Larochjaquelin odniósł znowu w Estramadurze nad konstytucyionistami zwycięztwo i to w tey samey okolicy, w którey ich dawniey pobił.

Francuzi weszli d. 30 Września pod Jenerałem Burk do Zamora, i oprócz Lopes Bannos poddali się Królowi Miranda i Merlos. — Niepotwierdziła się iednak wieść, iakoby Pułkownik Amor z 1000 konnicy kapitulował, chciał on odbić Riego, ale nierychło nadciągnął.

Rejencyia przywróciła dawny zwyczay, iż uczniowie po uniwersytetach nie będą iak tylko w długich sukniach do nauk przypuszczanemi.

Z Paryża d. 13 Października.

Pierwsza dywizyia pod Jenerałem Obert przy wniyściu swoim do Kadyxu z naywiększą radością była od mieszkańców przyięta, i chociaż Xże Angouleme rozkazał wywiesić tylko z wież czerwoną Hiszpańską banderę, mieszkańcy żądali iednak, aby obok niey powiewała Francuzka.

Milicyie (iak z Puerto Santa Maria piszą) zamknęły bramy Kadyxkie i wzbraniały się poddać, póki im sam Król nie posłał rozkazu, aby miasto oddały Francuzom, któremu zadosyć czyniąc, d. 2 wpuściły Francuzow. Postępek milicyy okazuie dokładnie, iż rewolucyia

Hiszpańska niczem więcey nie była, iak tylko powstaniem woyskowem. Lud Hiszpański tak głęboko przeięty iest uszanowaniem dla swoiego Króla, iż do Ferdynanda nie mogą bydź zastósowane słowa Karola Igo: że uwięzienie Króla wyrównywa iego grobowi. — Eskadra nasza weszła d. 3 do portu Kadyxkiego, a d. 4 opuściły Hiszpańskie woyska całą wyspę. Milicyie składaią z rozkazu Króla broń i udaią się do domów, do czego wydawane im są w San Lucar paszporty. Ktoby temu rozkazowi nie uczynił zadosyć, poczytany będzie za zdraycę i buntownika — Xże Infanta dowództwo nad wszystkiemi Hiszpańskiemi woyskami, a Jenerał Bourmont mianowany iest z strony Francuzkiey dowodcą wszystkich woysk w Andaluzyi.

Od chwili, w którey N. Król od wszystkich w Puerto Santa Maria zebranych wysokich osób przyięty został, a lud rzucał mu się do nóg, ulica prowadząca do iego mieszkania zapełniona ciągle iest tłumami ludu. Po oświeceniu miasta w nocy z d. 1 na 2gi, odśpiewane nazaiutrz zostało uroczyste *Te Deum*, na którem znaydowała się cała rodzina Krolewska i wszystkie obecne wysokie osoby. Potem Xże Angouleme przedstawił J. K. Mci wszystkich wyższych woyskowych i cywilnych urzędników. Gdy Ballasteros stawił się przed Monarchą, odwrócił się od niego, i odmówił mu nawet prywatnego posłuchania, o które prosił. D. 2 ieszcze o godzinie 4tey z południa poiechał Krol do Sewilli. Xże Angouleme odprowadził Monarchę iadąc konno około iego powozu daleko za miasto. D. 3 przybył J. K. M. do Xeres, a nazaiutrz udał się do Sewilli, gdzie postanowił 8 dni zabawić.

Poseł Angielski, P. A'Court, który oddalił się był do Gibraltaru, ziechał iuż do Hiszpanii, dla zaięcia napowróc z rozkazu swoiego Rządu przeznaczenia swego przy Dworze Hiszpańskim.

Król Ferdynand zaraz po przybyciu swoim do Puerto Santa Maria, wydał następuiący wyrok:

Wiadome są wszystkiem moim poddanym gorszące publiczne czyny, które poprzedziły zaprowadzenie demokratckiey konstytucyi Kadyxkiey w Marcu 1820 równie iak te, które iey zaprowadzeniu towarzyszyły i potem nastąpiły. Zbrodnicza zdrada, hańbiąca podłość, okropne targnienie się na moią Królewską Osobę i gwałty były sposobami, przez które oycowski móy Rząd do szczętu na demokratyczne prawodawstwo zamieniono, które stało się okropnem źródłem nieszczęść i klęski. Poddani moi mądrzy, umiarkowani i przyzwyczaieni do dawnych ustaw, które od wieków ich przodków uszczęśliwiały, okazali w krotce publiczny i powszechny wstręt i pogardę przeciw nowemu Rządowi, i wszystkie klassy ludu moiego poznały nieszczęścia z nowego urządzenia wynikaiące. W imieniu i za pomocą konstytucyi panowała tyrania; przy tayonych intrygach nikt niemógł odwołać się do porządku i sprawiedliwości, nikt nie mogł bydź posłusznym ustawom, które podłość i zdrada stanowiły, i które popierane przemocą, wprowadziły straszny nieład, niszczącą bez rawność i powszechny ucisk. Ze wszystkich stron słyszeć się dało głośne życzenie obalenia tyrańskiey konsty-

tucyi i prawodawstwa, które w poczęciu swoim były niegodziwe, w kształcie bezprawne, a w osnowie niesłuszne; życzenie utrzymania S. Religii oyców swoich, kardynalnych praw państwa i prawnie odziedziczonych i od moich poddanych uroczyście zaprzysiężonych praw Królewskich. Powszechne narzekanie narodu nie było daremnem. W wszyttkich prowincyiach tworzyły się zbroyne korpusy, które połączyły się przeciw konstytucyynym żołnierzom. Już zwyciężaiące, iuż zwyciężone, pozostały iednak stale wiernemi sprawie Religii i Monarchii, i niestałość szczęścia woyny nie potrafiła osłabić ich zapału do świętych Przedmiotów, nad których utratę śmierć przenosiły, i Hiszpania okazała całey Europie, iż ieżeli w łonie swoim posiadała wyrodnych ludzi i buntownicze dzieci, w ogole wszelako naród przywiązany iest całą duszą do Religii, Monarchii i prawego swoiego Króla. Cała Europa wiedziała, że ia i moia rodzina zyliśmy w więzieniu, znała pożałowania godny stan wiernych moich poddanych i wiedziała iak zgubne zasady Aieńci Hiszpańscy wszędzie rozszerzali. Europa postanowiła więc położyć koniec temu powszechnie gorszącemu stanowi rzeczy, który co raz daley szerząc się groził obaleniem wszystkich tronów, ustaw, religii i obyczayności. Francyia upoważnioną została do uskutecznienia tego świętego postanowienia, i w kilku miesiącach przezwyciężyła wszystkie usiłowania buntowników, którzy na nieszczęście Hiszpanii zebrali się z wszystkich kraiów Europy do znaney z wierności i prawności oyczyzny. Wysoki móy i kochany Kuzyn, Xże Angouleme, na czele walecznego woyska, w całey Hiszpanii zwycięzca, wydobył mnie z niewoli, w którey zostawałem, i wrócił wiernym zawsze moim poddanym. Przez szlachetne postanowienie wysokich moich Sprzymierzyńców i śmiałe działania moiego Kuzyna, Xcia Angouleme, a nadewszystko ręką Wszechmocnego na tron S. Ferdynanda przywrócony, pragnę zapobiedz nagłem potrzebom ludów moich i w pierwszey chwili uwolnienia mego następuiącą prawdziwą wolą moią oznaymuię: 1) Wszystkie czyny tak zwanego konstytucyynego Rządu, które od 7 Marca 1820 do 1go Października 1823 na móy lud się rozciągały, iakiego bądź są rodzaiu, ogłaszam za zadne, ponieważ przez cały ten przeciąg czasu nie byłem wolny, i rozkazy, uchwały i rozporządzenia, które Rząd mimo mey woli wydawał, przymuszony byłem sankcyionować i kazać uskuteczniać. 2) Zatwierdzam to wszystko, co tymczasowa rządowa Junta, a potem Rejencyia postanowiły, poki sam niepowezmę należytey wiadomości o potrzebie moich poddanych, dla wydania stosownych ustaw i przedsięwzięcia dążących ku ich dobru i uszczęśliwieniu środków, co iest przedmiotem ustawicznych moich życzeń. — Ręką J. K. M. w Puerto Santa Maria d. 1 Października 1823 podpisano.

Z Puerto Santa Maria wysłanemi zostali goncy z rozkazami Królewskiemi do wszystkich korpusow woyska, aby broń złożyły.

Podług listu z tegoż miasta pod d. 29 Września członki Stanów oddalić się z Kadyxu miały na Fregacie, która przez eskadrę Francuzką zatrzymaną była, ale gdy podróżni okazali ręką Krola Hiszpań-

skiego podpisane paszporty, dozwolono iey daley płynąć.

Zapewniaią, iż gwardyia nasza powróci na okrętach do Francyi.

Zaraźliwa choroba w Passagos uważana iest przez lekarzów za ukończoną.

" Woyna iest nieodzowną (rzekł Król w izbie Deputowanych przy otworzeniu ostatnich posiedzeń) lecz starać się będę zmnieyszyć iey przestrzeń i iak naykrotszą ią uczynić; przedsięwziętą tylko będzie dla utrzymania pokoiu, ktory przy teraźnieyszem (owczesnem) położeniu Hiszpanii nie iest podobnym. Skoro Krol Ferdynand będzie wolny i z wolney swey woli nada swoim ludom instytucyie, które tylko od niego otrzymać mogą, zapewni ich spokoyność, odeymie Francyi słuszną obawę, na ówczas zaraz przyrzekam Wam, Mci Panowie, uroczyście, iż wstrzymam kroki nieprzyiacielskie. „

Spełniły się słowa Królewskie, i mimo rozsiewań przez złe ięzyki nie odstąpiono w niczem od wyrzeczonych przez Króla zasad. —— Naypierwszą chorągwią, na którą woyska prawego naszego tronu natrafiły, była trzech kolorowa; lecz ieden wystrzał z działa obalił zwodniczy ten znak, i pamięć zwycięztw obudziła się w sercach naszych żołnierzy. Tu rozpoczęła się pamiętna ta kampania, w którey doświadczeni woiownicy dziwią się odwadze Xcia Angouleme. Pod dawnym i sławą okrytym Marszałkiem otrzymała Kataloniia oddzielne woysko, a Jenerałowie Damas, Donadieu, Curial, Eroles, okazali co czynność, cierpliwość i męztwo zdołaią dokazać. Twierdze w Biskai i Nawarze opasali Jenerałowie Hohenlohe, Canuel i d'Espagne, a prowincyie z tey strony Ebru zięte przez woyska nasze zostały. Molitor i Burk postąpili z swemi korpusami w różnych kierunkach naprzod. Pod Lograno pobił Molitor Hiszpanów, potem oswobodziwszy prowincyie Walencyi i Murcyi z iarzma rewolucyynego, przymusił przed Granadą Ballasterosa do kapitulacyi. J. Burk wyparł buntowników z Galicyi i Asturyi, nareszcie nakłonił Morilla do poddania się. Przed Kadyxem połączyć się mieli Molitor i Burk, i gdy oni oczyszczali wschodnie brzegi Hiszpanii, trzecia kolomna która środek pomiędzy niemi stanowiła, poszła naykrótszą drogą pod rozkazami Xcia Jeneralissimi przeciw tey ostatniey rewolucyionistów warowni. W Madrycie zabawił Xże chwilę, nadał Hiszpanii Rząd prawy, ktory wielkie Mocarstwa stałego lądu uznały, kierował dalszemi pochodami Burka i Molitora, i wysłał Jenerałow Bourmont i Bordesoulle naprzód przed sobą, a w chwili stanowczey sam stanął przed Kadyxem, zdobył Tracedero, bombardował do sławney z niezwyciężenia kolebki konstytucyi Stanow; iemu musiano bramy otworzyć i Król więzień został przez niego uwolniony. — Gdy się to działo Marszałek Lauriston przybył z nowym odwodem, zdobył Pampelonę, a idąc przeciw Leridzie, dla przyśpieszenia upadku rewolucyi w Katalonii, po świetnych potyczkach pod Lers, &c. poddały się twierdze Figueras, St. Sebastian i Santona; a tak 20 do 25,000 woyska, które przeciw tem twierdzom użyte było, mogło dalsze czynić działania. — Od rzeki Bidassao postąpiło woysko Francuzkie naprzód i w przeciągu 6 miesięcy podbiło wszy

stkie okolice Hiszpanii przez bitwy, oblężenia i szturmy, wyiąwszy Kataloniią i Asturyią, aż do odnogi Kadyxkiey, pod którą potęgą Napoleona rozbitą została. — Nowo odrodzona nasza siła morska zwyciężyła pod Algesiras, zdobyła warownią Santi Petri i otworzyła nam drogę do wyspy Leon. Wszystko to było w pan ale i po rycersku uskutecznione, przez co Hiszpaniia oswobodząną została, a Francyia przypisać sobie może wiekuistą chwałę, iż zabroniła korsarstwa, czyli rozbóiów, które w barbarzyńskich czasach na morzu zachodziły, zapewniać prawo własności, które przez cywilizowane narody w woynach lądowych zachowane bywa.

Przy wkroczeniu naszem do Hiszpanii zachodziło pytanie: istnieież Francyia lub nie? mamyż woysko lub nie? będąż nasi żołnierze wiernemi białey chorągwi, gdy użyte będą wszystkie sposoby do odwiedzenia ich od wiary? Nayleps ze duchy były przez ustawiczne bluźnierstwa w wątpliwość wprowadzane, które usuniętemi koniecznie bydź musiały, ażeby odiąć niepewność naszem przedsięwzięciom. Błędy Hiszpanii i moralne iey zgorszenie musiały bydź od Francyi odwróconemi. Pierwsza woyna, w którey chorągwie prawego Rządu zwyciężaią, pierwsza woyna, którą Francyia od zaprowadzenia konstytucyi i wolności druku przedsięwzięła, uwolniła nas od możności powrotu rewolucyi.

Leczenie Xcia Burbon idzie pomyślnie.

D. 10 Nuncyusz Apostolski de Machi oddał N. Królowi list od Oyca S. Leona XII. D. 11 Ambassadorowie Austryiacki i Rossyyski mieli prywatne u J. K. Mci posłuchania.

Wystawienia płodów przemysłu narodowego pozostać maią aż do powrotu Xcia Angouleme z Hiszpanii.

Układ względem pożyczki 5 mill. Fr. dla Hiszpanii z Bankierem Guebhard w Paryżu zawarty, został w zupełności przez Rejencyią zatwierdzony.

Nieiaki Schaumann z Frankfurtu, który długo udawał liberalistę i wielu ludzi, z któremi nigdy nie mówił, podał za podeyrzanych, gdy nakoniec wydało się iego oszustowstwo, ażeby nie był przed Sąd stawionym, sam odebrał sobie z pistoletu życie. Znaydują się kraie (dodaie dziennik Handlowy) w których podobnie poczciwi ludzie nie biorą tak ostro rzeczy.

Z Londynu d. 10 Października.

Gdy wczoray rozeszła się wiadomość o uwolnieniu Króla Hiszpańskiego, podniosły się zaraz papiery, lecz potem cokolwiek znowu spadły.

Zrobiony dziś obrachunek w biorze skarbowym z kwartalnego dochodu wypadł bardzo pomyślnie. Cła powiększyły się w ostatnim kwartale o 400,000 Fs. Jnne dochody nie były tak obfite, osobliwie podatek konsumpcyyny. Wszelako wszystkie dochody były w tym kwartale o 2 do 300,000 Fs. większe niż w roku zeszłym w tymże kwartale.

Poseł Francuzki, Xże Polignac, miał wczoray naradę z Ministrem Canning.

W Gospodzie Loyds oznaymiono wczoray, iż Rząd chce naiąć okręt obeymuiący 1000 beczek, dla zawiezienia ammunicyi i potrzeb woiennych na wyspy Jońskie.

Woienna szalupa Redwing, która d. 8 b. m. z Kadyxu do Portsmut przybyła, przywieść miała pismo od P. A'Court do Ministra Canning.

Do krajów Chilli, Buenos-Ayres i Mexyku mianował już Rząd nasz 3 Konsulów; 4ty ma wkrótce bydź do Kolumbii przeznaczony. Dway odebrali już zlecenie, aby w tym jeszcze miesiącu na mieysca swojego przeznaczenia odpłynęli.

Pułkownik Light, towarzysz Jenerała Wilson, który dla ran w Korunie pozostać musiał i dostał się w niewolą Francuzką, otrzymał od Jenerała Burk zapewnienie, iż jak tylko stan jego zdrowia pozwoli, będzie mógł do Anglii odpłynąć. W tem zaufaniu udał się pułkownik do leżących o 8 mil Angielskich od Koruny wód Artiero, a czując się po ich używaniu zdrowym, chciał udać się na stojący w porcie bryg Angielski i odpłynąć do Gibraltaru. Tymczasem oddalił się Jen: Burk i objął po nim dowództwo Jenerał Tisois. Temu podał Hiszpański Jenerał Morillo mocne przełożenie, że Pułkownik Light miewa tayne schadzki z konstytucyynemi stronnikami, usiłuje w Korunie wzniecić rokosz, Hiszpańskiemi władzami pogardza i natrząsa się z opieki Angielskiego Konsula. Pułkownik bardzo łatwo usprawiedliwił się z tych obwinień przed łagodnym Jenerałem Francuzkim; wszelako, aby Tissois był w stanie zasłonić go przeciw rozjątrzeniu oskarżających go Hiszpanów, musiał przyrzec słowem honoru: iż nie opuści miasta i uważanym będzie jako jeniec Francuzki. Żałuje on teraz, iż nie usłuchał rady Jenerała Burk i nieopuścił zaraz Hiszpanii. Jenereral Morillo nie wiele mieć ma wpływu w Korunie i Galicyi, i nie jest lubiony.

List z Hawanny pod d. 8 Sierpnia zawiera co następuje: Odkryty tu został spisek i już przeszło 200 należących do niego osób uwięziono. Spiskowi Fr. Garay, regidor, kilka członków rady stanu, jeden porucznik od artyleryi, jeden drukarz i jego pomocnicy, bogaty bardzo mieszkaniec z Puerto Principe, biali ludzie, Murzyni i Mulaci mieli zamysł zamordować Gubernatora i wszystkich Europeyczyków nie należących do ich stronnictwa. Nayznakomitsze domy kupieckie miały bydź złupionemi. Umówione zupełne systema rządu i administracyi, w którem spiskowi zająć naturalnie mieli pierwsze mieysca. Znakiem do wybuchnienia rokoszu, który miał dnia 12 lub 14 Sierpnia nastąpić, było wzniecenie pożaru. Przypadek atoli zniszczył cały zamach. U drukarza należącego do spisku drukowana była w nocy odezwa. Murzyn służący u niego uyrzał, iż coś taynego robią. Z ciekawości, chociaż odrobiona odezwa troskliwie zamykaną była, wykradł jeden exemplarz, i posłał żonę swoją do białego człowieka, który czytać umiał, aby mu treść iey powiedział. Szczęściem dostała się w ręce dobrego człowieka, który doniósł zaraz o niey Gubernatorowi. Ten kazał zaraz drukarza i jego pomocników uwięzić i tak odkrył się cały niegodziwy plan. W Matanzas nad południowym brzegiem Kuby zachodzić mają zaburzenia.

Z Sztokolmu d. 10 Października.

Sprawujący przy tuteyszym Dworze interessa Zjednoczonych Stanów północney Ameryki, P. Hughes, który tu niedawno powrócił, wjeżdża dziś z zleceniem do Ces. Rossyyskiego Dworu do Petersburga.

Ces. Rossyyski Poseł przy Dworze tuteyszym, Jenerał Suchtelen, powrócił tu w tych dniach z Petersburga.

DODATEK DO № 87. GAZETY KRAKOWSKIEY

Z Krakowa Dnia 29 Pazdziernika 1823 Roku, we Srodę.

— *Z Krakowa.* —

Gazeta Warszawska pod dniem 21 b. m. umieściła następuiącą odpowiedź na krytykę o *malarstwie* i *rzeźbie*, umieszczoną w dodatku do Nru 162 do Gazety Korrespondenta Warszawskiego:

Do Redaktora Gazety Warszawskiey.

Krytyka bezstronna, łagodna, a nadewszystko sprawiedliwa, naylepszym zapewne iest *dowodem znakomitego postępu w naukach i sztukach nadobnych*: iak to sprawiedliwie uważa pisarz artykułu nadesłanego do Gazety Korrespondenta o wystawieniu malarstwa i rzeźby, umieszczonego w Dodatku do Nru 162. Lecz ieżeli słusznie postrzega, że *niewieleby artysta miał ieniuszu, którego sprawiedliwe wad wytknięcie zrazićby zdołało*; niech z drugiey strony zechce zważyć, iak trudno, aby krytyka nie przybierała cienia osobistości, lub uprzedzeń mieyscowych: gdy z lekka przebiegaiąc wystawione płody pędzla, przyydzie iey dłużey się zastanowić, nad dziełem doskonalącego się, a tem bardziey pierwszy raz ubiegaiącego się o chwałę artysty. Ten tu właśnie iest przypadek, gdy zaledwie dotknąwszy cokolwiek płodów pędzla Pana *Blanka*, *Brodowskiego* i *Kokulara*, słusznie dłużey się zastanawia Recenzent nad dziełem wystawionem przez P. *Stättler*. Obraz ten historyczny sprawiedliwie więcey nad inne ściągnął uwagi iego i dostarczył iednych szczęśliwych, drugich za surowych może postrzeżeń; gdy tegoroczne wystawienie w tym rodzaiu zupełny brak nam okazuie.

Pomysł malarza iest pięknym, wielkim wystawiaiącym szczęśliwą sprzeczność. *Kaim* wre zazdrością, kiedy spokoyny, szczęśliwy *Abel* z rozrzewnieniem wdzięczności i miłości wznosi modły ku Przedwiecznemu. Swiatło z nieba spuszczone promień łaski oświeca iego dziewiczą postawę, tak iak ów, co zapalił dopiero złożoną ofiarę. W tem zaś chmurnem niebie, nad głową *Kaima* zawieszonem, w tym iego dzikiem i grożącem spoyrzeniu, w tem ściągnieniu muszkułów silnego i twardym pracom oddanego męża, iuż się zwiastuie pierwszy myśl przyszłego bratobóystwa. Są to zalety, których zapewne nie zaprze-

gdy bezstronna krytyka dostrzegaiąca innych wad obrazu.

Smutną zaiste iest rzeczą, że człowiek ustawnie z iedney ostateczności w drugą wpada. Jak nieszlachetne iednostayne ckliwe były płody *Wanloo*, *Koypela*, nadewszystko *Bouchera*, w zeszłym wieku, tak płody artystów teraźnieyszych chcąc się tych wad ustrzedz, wpadaią przeciwnie w twardość, suchość, brak perspektywy powietrzney, zwykłe znamie pierwotnego stylu odradzaiących się sztuk nadobnych. Jest to może ta zaraza romantyczności, która od nauk aż do sztuk rozciąga swą władzę; a iak uważa autor nadesłanego artykułu, tą zrazu drogą puścił się był sam *Rafael*, gdzież przecież nie zaszedł? Nie godzi nam się rozpaczać i o naszym współziomku. Zboczywszy z gościeńca ubitego przez *Karaczow* i nieśmiertelnych ich uczniów *Dominikina* i *Gwidoreniego*, wroci do tych odwiecznych gustu i piękności pomysłowey prawideł, doświadczeniem, własnem uczuciem (iakie iego kompozycyie okazuią) i zdrową krytyką prowadzony. Mimo niektórych przez krytyka wytkniętych uchybień, nie są to owe długiei wyciągnięte figury, iakie początkowe płody *Cimabul* albo *Durrera* nam wystawuią. Jeżeli może nieco w ich koloryt, twardość konturów wpada młody artysta, nagradza tę wadę innemi zaletami. Któż z znawców nie postrzega pierwotnych wad *Gwidoreniego* twardego i ciemnego iego kolorytu? które iednak tak przyiemnie, i tak szczęśliwie w następnych płodach swoiego pędzla okupił. Szukał on wzorów podobnie iak młody nasz artysta w tych niezrównanych głowach familii *Niobe*, które nigdy niemi bydź nie przestaną, ilekroć wznosić oczy, myśl i żal nasz ku niebu przychodzi. Jeżeli głowa *Abla* przypomina nam celnieyszy twór starożytnego dłóta, trudno podobno zaprzeczyć, aby i *Kaima* postawa, siła nie przywodziła na pamięć ułamek: *Torso* zwany, albo *Herkulesa Farneskiego*. Podobieństwo więc *Abla* z głową *Nioby* za zaletę raczey, niżeli za wadę poczytywaćby należało. Zarzut zaś nóg kobiecych, zdaie mi się bezzasadnym; lecz choćby i tak było, pozwoli sobie przypomnieć krytyk, iż wymówki zniewieściałości, iakie *Kaim* czyni *Ablowi*, właśnie piętno charakteru postawie *Abla* nadawać powinny. Podobnie iak nam *Winkelman* to okazuie w postaci młodego *Bachusa*, gdzie do form młodzieńca lekko przydana, iakoby mieszanina form niewieścich, nie tak więc prozno może spędził te lat pięć młody artysta, ieżeli się napoił prawidłami sztuki, iakie głosi *Winckelmann*, ieżeli się przeiął temi wzorami, które służyły i służyć nie przestaną za odwieczne prawidła i piętno sztuk nadobnych. Temi karmiąc się wzorami, któremi widać, iż myśl iego iest zaiętą, niech mu godzi się szczęśliwszy rokować postęp, niech się nie zraża w tym szlachetnym zawodzie niektóremi postrzeżeniami. Idąc zaś starożytnemi, biorąc ich kształty pomysłowe za wzór prac następnych, przeymuiąc się niemi, wybieraiąc naturę szlachetnieyszą i dorodnieszą w zebranych szczegółach; domierzy zapewne mety, iaką mu szczodra opieka Rządu, własne uczucie piękności i życzliwość współziomków wskazuią.

Ze Lwowa d. 22 Października.

N. Cesarz Jmć, naymiłościwszy Pan

nasz, wyiechał d. 15. b. m. przed godziną 6tą rano, na powrót do Wiednia. Miłość, wierność i nayszczersze przywiązanie poddanych towarzyszyły w podroży naylepszemu Monarsze, ktory tylko dla dobra i szczęścia tey prowincyi pośrod nas przebywał i wielu uciśnionym dawał pomoc i pociechę.

Swiezy dowod miłości bliźniego i czułości nad nieszczęśliwymi dał Monarcha d. 13 b. m. w Nadworny, gdzie w tym dniu, niezadługo po przybyciu tam N. Pana, pożar wybuchnął. Podług doszłych nas wiadomości, N. Pan pomimo wielkiego utrudzenia w podroży, udał się natychmiast z orszakiem swoim na mieysce pogorzeliska, gdzie osobiście i bezpośrednio dawał rozkazy do ratowania. N. Pan znaydował się przeszło 3 godziny przy ogniu a zawsze w mieyscach naybardziey niebezpiecznych, nie uważaiąc na iskry, ktore nie tylko w pobliskości, ale nawet na Jego własną Osobę padały. Dopiero, gdy wszelkie dalsze niebezpieczeństwo minęło, powrócił Monarcha do pomieszkania swoiego, gdzie do godziny 9 wieczór dawał posłuchanie.

N. Pan, nim wyiechał z Nadworny zostawił u Starosty Cyrkułowego znaczne summy z własney kassy prywatney, w w części dla rozdania ich między nieszczęśliwych pogorzelców, w części zaś dla nagrodzenia tych, co się wyszczególnili przy gaszeniu i wstrzymywaniu szerzenia się ognia. Do tych należy przed wszystkiemi mayster kominiarski Müller, który nadto był tyle wspaniały, iż żadney nagrody nieprzyiął, i poprzestał na wewnętrznem przekonaniu, że powinności swoiey dopełnił.

Pożar był dosyć wielki, a dla suchości dachów nayniebezpiecznieyszy. Tylko usiłowaniom gaszących i gorliwości osobiście wdaiących się w to obu Ces. Król. Podkomorzych z orszaku Cesarskiego, Hrabiego Wrbny i Waldsteina, ktorzy z nad wyczayną odwagą i szlachetnem poświęceniem siebie, nader okazali się czynnymi przy tym wypadku, niemniey straży C. K. pomieszkania na pomoc przybyłey, przypisać należy, iż tylko 7 domów w perzynę obroconych a 4 mocno uszkodzonych zostało.

Z Smirny d. 29 Sierpnia.

W przeszłym tygodniu Jpsarioci wylądowali na Embro, uwieźli wiele żyta i ięczmienia, zabrali do 60 Turków w niewolą, ale dobrze się z niemi obchodzą. Jpsara iest iedną z wysp, które oręż podniosły, na którey naywięcey panuie iedności, porządku, gorliwości i patryiotyzmu.

Przed ośmiu dniami podczas krążenia Greckiego woiennego okrętu, kilka set Greków z okolicy Vourla odwiedzili nasze winnice i wzięli się do zbierania iagod. Zebrali się natychmiast Turcy i z tak przemagaiącą siłą uderzyli na Greków, że ci z zebranemi iagodami i kilku sztukami pochwyconego bydła z pośpiechem uciekli. Dwoch Turkow i ieden Grek zabitych przy tem zostało.

Niedawno trzy woienne i trzy przewozowe Tureckie okręty zarzuciły przed Koryntem kotwice, i oznaymiły znakami dowodcy Tureckiemu twierdzy, aby wysłał lud do zabrania przywiezioney żywności i potrzeb woiennych, i wyłożyły ie w znaczney ilości na brzeg. Twierdza dosyć daleko od brzegu leży. Dowodca wysłał zaraz 150 iazdy, dla

zasłonienia tego przywozu przeciw podjazdom Greckim, które często pokazują się w tych okolicach. Ale zaledwo wyruszyła jazda z twierdzy, gdy z okolicznych gór spuściło się 2000 Greków, którzy odparli jazdę Turecką do twierdzy, a strzegących przywozu Turków na okręty i cały ten znaczny ładunek zabrali.

OBSERWACYE METEOROLOGICZNE

robione w Obserwatoryum Astronomicznem UNIWERSYTETU JAGIELLONSKIEGO; *w Miesiącu Październiku roku 1823.*

Dzień	Wysok: Baromet:			Stan Thermometru			Hygrometr	Wiatr	Stan Atmosfery.
	rano	po poł:	wieczr:	rano	po poł:	wieczr:	rano pop: wie:	ran: p.p. w.	
25	2711,6	2710,8	27. 9,7	— 2	† 4, 4	— 0,6	92° 60° 81°	E SE SE.	pog. pog. poch.
26.	27. 8,2	27. 9,3	27. 9,8	†3,6	7	† 4,4	82° 60. 60.	NO. N. N.	desz. poch. —
27.	2710,0	271 ,1	2710,0	3	7 4	5,4	98. 72. 90.	NO NO NO	poch. poch poch.

Dnia 27 i 28 Października 1823 r.

Cena Zbóż różnego gatunku na Targu w Krakowie sprzedawanych.

Korzec	1. Zł. gr.	2. Zł. gr.	3. Zł. gr.	4. Zł. gr.
— *Pszenicy*	12 —	11 15	10 15	10 —
— *Zyta*	8 —	7 15	7 —	6 15
— *Jęczmienia*	7 —	6 15	6 —	5 15
— *Owsa*	4 —	3 24	— —	— —
— *Jagieł*	18 —	17 —	16 —	— —
— *Grochu*	8 —	7 —	6 —	— —
— *Rzepaku*	16 —	15 —	14 —	— —

W Gdańsku dnia 17 Października.

Łaszt 3. Korcy wynoszący

Pszenicy	od Złp.	160	do	210
Zyta	— —	100	—	110.
Jęczmienia	— —	80	—	86.
Owsa	— —	60	—	66.
Grochu	— —	110	—	120.

Bieg Pieniędzy

W Krakowie d. 17 Października.

Czer: Zł: Holl: monetą Courant Złp.	20 gr.	10	
detto Cesarski	—	20 —	3
Fryd. Pruskie	—	31 —	—
Louidor	—	37	—
Zoto frankówki	—	33 —	—
Szeiny Wiedeńskie za 100 .	—	226 —	—
Złoty ryński Szeinami .	—	1 —	22

LOTERYIA KRAIOWA.

W 57 Ciągnieniu d. 29 Października r. b. w przytomności osób od Rządu do tego wyznaczonych, wyciągnięte z koła zostały Numera następujące:

20. 35 55. 1. 83.

Przyszłe 58 Ciągnienie dnia 5 Listopada r. b. przypada.

TEATR NARODOWY.

Jutro we Czwartek d. 30 b. m. 1823 daną będzie Komedya w 3 aktach, pod nazwiskiem: *Henryk VI na Łowach.*

W Niedzielę zaś d. 2 Listopada daną będzie Opera w 2 aktach, z muzyką K. Kurpińskiego, pod nazwiskiem: *Bojomir i Wanda*, czyli *Zamek na Czorsztynie.* Którą poprzedzi nowa Komedya w 1 akcie, z dzieł Moliera, pod nazwiskiem: *Małżeństwo przymuszone.*